

(1874) “**पृक्ष गतौ**” (I-भ्वादि:-661. (पा.) सक. सेट्. पर.)

भौवादिकतक्षतिवत् (691) सर्वाणि रूपाणि ऊद्धानि ।

(1875) “**ष्ठल स्थाने**” (I-भ्वादि:-836. अक. सेट्. पर.)

ज्वलादिः । ‘स्थल—’ इति माधवः । ¹स्थालः-स्थलः, ²स्थलम्, ³कपिष्ठलः, कपिस्थलम्, ⁴स्थली-स्थला, ⁵स्थाली, ⁶विष्ठलम्-कुष्ठलम्-शमिष्ठलम्-परिष्ठलम्, इति विशेषरूपाणि । इतराणि सामान्यरूपाणि भौवादिकचलतिवत् (510) बोध्यानि ।

(1876) “**ष्ठा गतिनिवृत्तौ**” (I-भ्वादि:-928. अक. अनि. पर.)

⁷स्थायकः-यिका, ⁸स्थापकः-पिका, ⁹तिष्ठासकः-सिका, ¹⁰तेष्ठीयकः-यिका ;

1. ‘ज्वलितिकसन्तेभ्यः—’ (3-1-140) इति कर्तरि णप्रत्ययविकल्पः । पक्षे पचाद्यचि स्थलः इति साधुः ।
2. अधिकरणे घप्रत्ययो बाहुलकात् । बाहुलकादेव घान्तस्य क्लीबत्वम् ।
3. ‘कपिष्ठलो गोत्रे’ (8-3-91) इति निपातनात् षत्वम् । कपिष्ठलः=गोत्रप्रवर्तको ऋषिः । अन्यत्र कपीनां स्थलम् कपिस्थलम् इत्येव ।
4. ‘जानपदकुण्डगोणस्थल—’ (4-1-42) इत्यादिना अकृत्रिमार्थे (स्वाभाविके स्थले विवक्षिते) ङीष् । स्थली=अकृत्रिमा भूमिः । स्थला=कृत्रिमा सौधादिषु भूः ।
5. संज्ञायां ‘हलश्च’ (3-3-121) इति घञ् । घञन्तात् स्थालशब्दात् गौरादिषु (4-1-41) पाठात् ङीष् । स्थाली=पात्रविशेषः ।
6. ‘विकुशमिपरिभ्यः स्थलम्’ (8-3-96) इति षत्वमत्र ।
7. ‘धात्वादेः षः सः’ (6-1-64) इति सकारादेशः सर्वत्र । ‘आतो युक् चिण्कृतोः’ (7-3-33) इति युगागमः । एवं णिनिप्रत्यये, णमुल्यपि ज्ञेयम् ।
8. ‘अर्तिहीव्लीरीकन्यूयीक्षमाय्यातां पुग् णौ’ (7-3-36) इत्यङ्स्य युगागमः । एवं ण्यन्ते सर्वत्र युगागमो बोध्यः ।
9. धातोरनुदात्तत्वात् सन इग्निषेधे, द्वित्वे, अभ्यासे, ‘शर्पूर्वाः खयः’ (7-4-61) इति खयः शेषः । अभ्यासस्य, ‘सन्त्यतः’ (7-4-79) इतीत्वम् । ‘आदेशप्रत्ययोः’ (8-3-51) इत्युत्तरखण्डे षत्वम् । षुत्वम् । एवं सञ्जन्ते सर्वत्र बोध्यम् ।
10. ‘बुमास्थागापाजहातिसां हलि’ (6-4-66) इति ईत्वे, द्वित्वे, अभ्यासस्य गुणः । एवं यञ्जन्ते सर्वत्र ज्ञेयम् ।